

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKA ŽYŽČINA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačka Žyžčina“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl. G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
 Гана: Нямеччына: на год — 14.— м.; 6 м-цай — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
 ЗША і Канада: на год — 8.— д.; 6 м-цай — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 ну-
 мар — 0,20 м. Ангельшчына і Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
 Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
 20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасыпка лётніцкай пош-
 тай Каштук падвойна. Падвойныя нумары калітуць падвойна. Падвойчы-
 ная нумары газеты разам з «Каласкамі» ўважаюцца за падвойныя.

Банковое конто: Zeitung „Bačka Žyžčina“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

№ 25-26 (461-462)

Нядзеля, 28 чэрвеня 1959 г.

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

ГОД ВЫДАННЯ 13

У 17-ую гадавіну съмерці Янкі Купалы

Роўна сямнаццаць год таму назад — 28 га нацыянальнага адраджэння былі якая выражалася ў форме змаганьня за выкавае быццам пазытыўныя дачыненія інтынсіўныя, съцвердзіў у стварэнье беларускай незалежнай дзяржавы. У многіх ягоных творах пачатку янчыра, бо побач з гэтым ад часу да

15-цігадовага юбілею свайгі Бацькаўшчыны, і сам Купала. Ен між іншага тады сказаў:

«Трудны й цярністы шлях прышлося прайсьці нам, Беларусам, за гэты час змаганьня за лепшую долю, за лепшую славу для свайгі Бацькаўшчыны.

Але мы змагаліся, змагаемся й будзем змагаці. І наша змаганьне не асталося бязъ съледы. Мы самі съветкамі таго, што кінутыя мазалістай беларускай рукой здаровыя зерніты зарунеліся на наших вачох буйнай цвяцістай руний, ад якой можна съмела чакаць ураджайнага жніва.»

Ні адно на съвеце адраджэнне народу, ні адна вялікая ідэя не пашыралася так шпарка, як ідэя нацыянальнага адраджэння беларускага народа.»

Мала таго, што Купала шырака адлюстроўваў у сваіх творах адраджэнскія ідэі і ўпльываў на фармаваньне ідэялічнае праграмы беларускага адраджэнскага руху. Побач з гэтым, ён сваімі творамі, якія вызначаюцца нязычайнай сілай сугестыі, пальмянімі заклікамі ды прарочай візій лепшай, съветлай будучыні Беларусі, рабіў вялізарны ўплыв на народ, будзіў у ім надзею й гарлаваў ягону волю. Дык ува ўсім вышэй сканым і заключающаца сэнс прыпісваных Купале эпітэтаў, як духовага правадыра беларускага народу, ідэялёта й прарока ягонага нацыянальнага адраджэння.

Будучы верным сваей нацыянальнай ідэі, Купала ня прызнаў бальшавіцкай рэвалюцыі, из бачыў у ёй развязаньня беларускіх нацыянальных проблемаў, а наадварот, паставіўся да яе варожа й процістаяў ёй, падобна як і Колас беларускую нацыянальную рэвалюцию,

Янкі Купала

Свойму Народу

Сыноў тваіх расьсейду па ўсім съвеце,
Як птушак ястреб з гнёздай разагнаў;
Бацкі дзяяць, а башкоў сваіх дзеці
Сярод магіл шукаюць і канану.

I мерцьвякоў знаходзяць... А жывыя...
Як мерцьвякоў пагляд іх і жыцьцё,
Праклённы толькі шэпчуць векавыя,
Ды вечнае чакаюць нябъцьцё.

Упаў народ. Змарнёй народ, забыўся,
Як Бацькаўшчыну, як яго завуць;
Як падарожны бяз пуцьця, зъняўбўся,
Як сірата, якій нідзе заснуць...

Паўстань, Народ! Прачніся, Беларусе!
Зірні на Бацькаўшчыну, на сябе!
Зірні як вораг хату і зямлю раструсіў,
Як твой навала злыднёу скарб грабе!

Паўстань і глянь, як зьявоць скрэз вагнішчы,
Як носяцца ўсясьветных зъмен віхры,
Як на старога быту папляшчы
Цінет зацьвітае новае зары!

Паўстань, Народ! Для будучыны шчасце
Ты строй, каб пут на строіў больші сусед;
Ня дайся ў гэты грозны час прапасці, —
Пропацьчых не пацешыць шчасцем съвет.

Сваю магутнасць пакажы ты съвету, —
Свой край, сябе ў пашане мець прымус.
Паўстань, Народ!.. З крыві і сълёз кліч гэты...
Цябе чакае маці-Беларусь!

29. 10. 1918

цы 1929 і ў 1930 гадох Купала становішца аўтэктом найбольш войстрых аўтэнічання і навет арыштоўваеща разам із сотнімі іншых выдатных дзеяцоў беларускай культуры. У знак пратэсту супраць гробога бальшавіцкага зыдзеку над духовымі прадстаўнікамі беларускага народа й глуму над ягонымі нацыянальнымі даслідніцамі Купала ў тымже 1930 годзе ў турме спосабам гаракіры прабае пакончыць самагубствам, пра-пораючы сабе жывот становішчай. У гэтым распачлівым чыне паэты можа найлепей прайўлецца ягона глыбокая пачуцьцё неразрыўнай сувязі з беларускім народам, для ратавання нацыянальной гонасці якога не паўстрымаўся прынесці ў ахвяры навет саўжыцьця.

Будучы ў час адратаваным і выпущчаным на волю, Купала доўгі час нічога ня піша. Але калі пад цікам крыавага стаціскага тэрору быў змушаны ўзнавіць сваю літаратурную дзейнасць і пісаць пахвалы вершы ў честь савецкіх сістэм, Купала, як ніводзін з іншых беларускіх паэтаў таго часу, патрапіў і цяпер выказаць сваю варожасць да бальшавізму ў савецкага ладу. Але зрабіў гэта ў сваеслабіўлю і ў той час адзінай магчымы способ. Ен праўявіў пасынкі супраціў бальшавізму.

Гэтак, у парадайнай з папярэднімі пэрыядамі сваёй творчасці ён піша ціцер вельмі мала. Ня гладзячы на тое, што знаходзіцца ў самым росківіе творчых сідзіў, спыняльна дае творы мізэрнай мастацкай якасці, якія з мастацкага гледзішча стаяць куды ніжэй, чымся ягоныя, яшчэ прымітывныя вершы пачатковага перыяду ягона творчасці. Аправа гэтага, ён стараецца даваць як найменей арыгінальных твораў, а шырака займаецца перакладніцкай дзейнасцю. Пры чым, характэрным і вымоўным фактам ёсьць тое, што ён перакладае творы на сучасных яму савецкіх паэтаў, але дарэвалюцыйных, у першую чаргу творы ўкраінскага паэты Тараса Шчукінскага.

Такая тактыка Купалы, систэматычна практикаваная ім у трыццатых і пазынейшых гадох, гэта найбольш вымоўная маніфэстация ягоных варожых дзяячыненняў да бальшавізму.

Але найбольшай маніфэстациі гэтай варожасці ёй найвымоўнейшым пратэстам супраць бальшавіцкага зыдзеку над беларускім народом была самагубная смерць Купалы. Паводле вельмі аўтарытатных вестак, атрыманых пасля заняцьнія апошнія вайны з Бацькаўшчыны, Купала 28 чэрвеня 1942 году, пражываючы тады ў Маскве, пакончыў самагубствам. Праўда, сяняні надышла з Бацькаўшчыны таксама з вельмі аўтарытатных кірніц вестка, што быццам Купала не пакончыў самагубствам, але быў замардаваны МВБ пасля бурлівага паседжання, на якім ён паставіўся варожа да бальшавіцкіх дыркыў.

На будзем разводзіцца над пытаннем, якяя вэрсія Купалавай смерці зьяўляецца больш праўдзівай. Факт астаецца фактам, што Купала памёр ненатуральна смерцю і што ягона смерць у тэй ці іншай форме была спрычынена бальшавікамі.

Сяйні бальшавікі «забыліся» ранейшых правініаў Купалы, дакананых ім як перад рэвалюцыяй, гэтак і пасля яе пры савецкай уладзе. Сяняні яны бессаромні прысачіваюцца Купалу, як свайго савецкага песьніара, бязылітасна й цынічна здзекуючыся гэтым над съветлай памяцьцю аднаго з найвялікіх сыноў беларускага народа і аднаго з найвялікіх змагараў за беларускія нацыянальныя ідэялі, супірчычны й варожыя камуністычны дактрины.

Для беларускага народа Купала астаецца назаўсёды тым, кім быў і перад гэтым: духовымі правадыром беларускага народа, ідэялём і прарокам беларускага нацыянальнага адраджэння.

Ст. Станкевіч

Пасъля першага акту

Нядоўна мы мелі нагоду ў Мюнхене шахматысты іграў супраць дваццацёх горычых, або лепшых шахматыстах на дваццацёх шахматных дошках. Ён хадзіў ад аднаго століку да другога, рабіў ход і ўшаў далей. Праз гэты час, пакуль ён абыўшоў дзесятніца шахматыстых, дваццаць мяч у час думада і камбінаваць. Але, што было найцікавейшае, усе (за выняткам двух) удзельнікі турніру ад самага пачатку пачалі займаць абарончыя пазыцыі і на гэтых пазыцыях заставаліся да канца, г. зи. пакуль не прайграі. І прайграі ўсе за выняткам двух, за якіх адзін зрэмісаваў, а адзін выйграў. Вось-же якраз гэтыя два шахматысты не паддаліся авечай псыходзею страху і падчас усёй гульні быў ў афэнзыве. Таму не прайграі.

Здарненне дробнае як пэўна-ж на варта было-б аб ім пісаць, каб на тое, што яно насувае аналігію да жэнэўскай нарады міністраў замежных справаў. Шэсць тыхнічных тут залежнасцей на гэтыя прыклады. Затое яны, выразна дали да зразуменія, што гатовыя здравіць познаныя ўступкі, а менавіта абмераваць шахматысты і на гэтых пазыцыях заставаліся да канца, г. зи. пакуль не прайграі. І прайграі ўсе за выняткам двух, за якіх адзін зрэмісаваў, а адзін выйграў. Вось-же якраз гэтыя два шахматысты не паддаліся авечай псыходзею страху і падчас усёй гульні быў ў афэнзыве. Таму не прайграі.

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Усе гэтыя мроі вельмі-ж мала реальная й больш чым сумлеўна, каб яны здзейсніліся. Затое зусім реальная ёсьць сымяротная загроза з боку экспанісўнага, бязылітаснага бальшавізму, які навет мала маскуюцца, што яны канчальна мэта — паламаць косьці і ціперашичы глытаку г. зв. «капітальні».

Здавалася-б, што ўрэшце Захад мусіў бы зразумець гэтую сымяротную небяспеку і, зразумеўши, здравіць адпаведныя вынікі. Кажуць, што найлепшай тактыкай абароны ёсьць атака, а ў кожнам выпадку найважнейшым элементам мусіць быць воля змагання і перамогі. І якраз гэтага мы на бачылі падчас апопшніх тыхній у Жэневе. Пэўна-ж было-б абсурдам думачы, што заходніх дыпломатаў паставяць на парадак дыскусіяй справу паняволеных народаў СССР, ніхто не спадзяваўся, што будзе разглядац-

ца справа крывавага здушэння вугорскага пайстяня, усё-ж найбольш актуальна спраўа на гэты канфэрэнцыі —

проблема Нямеччыны давала заходнім дыпломатаўм нагоду да афэнзывы. Што-ж было-б больш лягічным, як сказаць: «Містар Грамыка, калі нямецкія прамынія зьяўляюцца небяспекай для міру, давайце разъясняем, або разрэжам гэты фатальны вузёл. А калі-ж вы такі дэмакрат, як вы нас пераконваеце і так жадаеце добра нямецкаму народу, як выкажаце, ды хіба не запярэчце, што найдэмакратычнае і найбольш справядлівое разъяснянне праблемы —

дацаць магчымасць Немцам самым вырашыць свой лёс.»

Грамыка добра ведае, чаго хочуць Нямцы, і ніколі-б на такія канцэпцыі не пайшоў, але затое ён-бы мусіў падцець шлюкоўкі контрагументаў на слушніцкай лягічных аргументы партнёраў. Аднак заходніх дыпломатаў не зрабілі Грамыку гэтай прыкрасы. Затое яны, выразна дали да зразуменія, што гатовыя здравіць познаныя ўступкі, а менавіта абмераваць шахматысты і на гэтых пазыцыях заставаліся да канца, г. зи. пакуль не прайграі. І прайграі ўсе за выняткам двух, за якіх адзін зрэмісаваў, а адзін выйграў. Вось-же якраз гэтыя два шахматысты не паддаліся авечай псыходзею страху і падчас усёй гульні быў ў афэнзыве. Таму не прайграі.

Здарненне дробнае як пэўна-ж на варта было-б аб ім пісаць, каб на тое, што яно насувае аналігію да жэнэўскай нарады міністраў замежных справаў. Шэсць тыхнічных тут залежнасцей на гэтыя прыклады. Затое яны, выразна дали да зразуменія, што гатовыя здравіць познаныя ўступкі, а менавіта абмераваць шахматысты і на гэтых пазыцыях заставаліся да канца, г. зи. пакуль не прайграі. І прайграі ўсе за выняткам двух, за якіх адзін зрэмісаваў, а адзін выйграў. Вось-же якраз гэтыя два шахматысты не паддаліся авечай псыходзею страху і падчас усёй гульні быў ў афэнзыве. Таму не прайграі.

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніцца перакананымі демакратамі, лагоднымі галубкамі миру? А можа думаюць, што нейкія сілы зрабіць у Савецкім Саюзе пераварот і ціперашнія бальшавіцкія верхаводы апініцца на Калыме, або і яшчэ далей?

Здарвайные статус кво, а передусім як нядайжайше заставаныне статусу Берліну было адзінай мэтай заходніх дыпломатаў. Бачаны дэфэнсіўныя настроі сваіх праціўнікаў, Грамыка, рэч зразумелая, узмоўні афэнзыву, бо амбітнай бальшавіцкай экспансіі ўжо статусу кво замала. Бальшавікі хочуць новых уступак, эдабычай і канцесіяй.

Чижка сказаць, на што разылічаюць заходніх дыпломатаў, праводзячы гэтую страйсавую палітыку перавальвання з дня на дзень. Ці яны спадзяюцца, што маскоўскім аўтакратам пэўнай ноччу прысьніца анёд і пад ульявам гэтага сну яны прачніц

Сыцеражы нас, Божа, ад такіх памагатых

Ужо здаўна грамадзкасць нерасейскіх кас слова «нацмен» і, як ведама, ў паштых. Захаплі, напрыклад, бальшавікі нароуда, панявленых расейскім бальшавізмом, заўважала ѹ падкрасыльствала здзіўляючыя падабенства тых аргументаў, якімі белыя расейскія вяліка-дзяржаўнікі на эміграцыі і сучасныя чырвоныя маскоўскія імпэрыялісты (з сусветнымі пасланчаннямі) бароніч «недеделімості» Расеі. Найлепш гэта відаць з таго, як яны выступаюць супраць пра-жываючай у вольным сусвеце эміграцыі нерасейскіх нароудаў СССР.

Становіща гэтым імпэрыялістамі абодвых колераў асабліва цяжкае, калі ім даводзіцца мець справу з нерасейскай эміграцыяй. А гэта таму, што ў свабодных аbstавінах вольнага сусвету неаб-грунтавана сць, расейскай чорнасцен-скай і бальшавіцкай пропаганды ў на-цыянальнам пытанні была даведзеная нагляднымі фактамі.

Як ведама, у выніку ваенных разрухаў у краінах вольнага сусвету апынулася прадстаўнікі ўсіх нароудаў і ўсіх сацыяльных груп СССР. Наўсуперак цвер-джанням расейскіх шавіністых аб ад-сутнасці нацыянальнай проблемы ў царскай і ціпераціяй бальшавіцкай ім-пэры, эміграцыя, аднак, адразу пачала арганізацца паводле нацыянальнага прынцыпу, а не якога-небудзь іншага. Гэтая звязаніца ніхто не праубе вытлумачыць толькі адзінствам тэртарыяль-нага ці культурнага паходжання па-асобных эміграцыйных груп, бо нera-сейская эміграцыя адразу-ж ўлучылася ў існуючыя або стварылі свае па-літычныя арганізацыі, з выразнай мэ-тай і ў першую чаргу, дзеля абароны нацыянальных інтаресаў і дзяржаўні-кіх праву сваіх нароудаў ад усіх коле-ніх, эміграцыі, іхніх шавіністичных ілюзій, дзесяцігодзідзямі стагодзідзімі выпышчаных у іхнім уяўленні ды шылках для ажыццяўлен-ня якіх яны пракладвалі агнём і мячом.

Расейскія вялікадзяржаўнікі на эміграціі ня могуць пахавацца ніводнай па-важнайшай нерасейскай групой людзей, якіх-б падтрымоўала іхны пункт гле-джання на пытанніе нацыянальнасці на падсавецкай тэрторыі. Аднак перамагчы свае салодкі маніакі ілю-зі яны, відаць, іх маюць сілы і таму хапаюцца за сяродкі, якія гэтую іхню слабасць толькі падкрасілі. Па-бачыўшы, што тутаркі Расеїцаў ад імя «вялікай непадзельнай матушкі» Расеі, на выклікаюць больш належнага эфек-ту, яны, відаць, рабілі спробу зарганіза-ваць у Нью Ёрку нешта накітліт блёку нацыянальнасці, які меў-бы памагаць ім ратаваць імпэрию ад «расчленітэй». Праўда, з гэтага атрымалісь толькі «Блок нацыоналов», які складаецца з пары асо-баў сумлеўнага паходжання. Слоўца «нацыонал» прыгадвае пагардлівае савец-

Прыбалтыкі і іншыя тэрыторыі, пра-йшлі дзесятак або пару дзесятак год — вось вам і «історыческі сложівішесці» единства рускага государства». Можна сумлаваць, што калі-б, напрыклад, у склад СССР былі ўлучаныя саталітныя краіны. Цэнтральны Эўропа або калі-б межы СССР перасунуліся, скажам, да Ліманшы, «гістарычнага пэрэрыду» нейкага аднага стагодзідзя для расейскіх манархістых і іншых імпэрыялістых тыпу энтыэсаўцаў напэўна хапіла-б, каб гаварыць аб «історыческіх обстояльствах», абумоўліваючых «единство і неделіміт рускага» або «російскага государства», з заходняй граніцай на Эльбе або Ліманшы...

На дывэрсіі рознага характару зайс-ды трэба разылічаць, і мы гэтага блоку» напэўна не чапалі-б, калі-б да насія трапіў адзін «экспанат» ягонай дэй-насці. І не таму, што гэта першы «даку-мант», з якога мы даведаліся, што «блок нацыоналов» яшчэ жыве, але таму, што дакумант гэтага вельмі паказальнага. Адзін-еіны бок запоўнены карыкатурнымі, на-смешилымі рысункамі, якія ў храналя-гічным парадку прадстаўляюць розныя народы й краіны ў іхных паходах на Ра-сею, быццам-бы для «расчлененія» апош-нія, і іхні трагічны канец. Тут і тэўтон-цы рыцар, і Паляк, і швядзкі кароль Карл XII, і пузаты Наполеон, якіх больш пузатыя нямецкі кайзар Вільгельм, і Гітлер з вісяльнай на плячы замест вінтоўкі, і ўсе яны, кожны пасвойму, ад-чул «магутны» ўдар «вялікага расей-скага народу»... На апошнім месцы, гэ-та значыць ціцер, стаць Амэрыканец, які думае: ісці на Расею, ці на-йшы, бо, паводле паштоўкі, і яго на-мінуча спаткае тое-ж, што ўсіх папярэ-ніх. Паштоўка зусім выразна папра-джае Амэрыканцу, што: калі спрабуе-рабіць нешта супраць Расеі — жывімы не застанецца. У концы паштоўкі пад-пісаўся А. Дікі.

Што-ж такое, паводле «блёку нацыя-налаў», сучасная Расея? Гэта СССР! На другім баку паштоўкі так і сказана: «СССР — Расея». Усё, як бачым, — у духу «історыческіх сложівішесці» единства рускага (або «російскага») государства» — ведамай тэорыі расейскіх імпэрыялі-

стых. З гэтага мы можам быць то-лькі задаволены, што аўтары такіх «да-кумант», розныя дзікія, ня сульць нам сваіх паслугаў.

Ю. Дубовік

Колькі словаў пра веснавую сяўбу ў БССР

У пачатку сакавіка «Советская Бело-руссія» паведаміла, што «надзвычайна рана прыйшла вясна. З палёў зышоў снег. Хлебароў вобласці (Берасцей-скай) прыступілі да дагляду азіміх па-севу». З гэтай прычыны амаль на цэлы месяц раней распачаліся веснавыя пла-вильныя работы й сяўба некаторых рань-ніх яровых культуры.

Дзяля паспяховага правядзенія сяўбы ў першым годзе сямігодкі камуністычнага кіраўніцтва разгартнula широ-кую працападынна-агітацыйную працу. Свайм памерам і формай масава-па-літычна кампанія ў гэтым годзе значна перавысіла мінулыя гады.

З распубліканскіх і абласных арганізаціяў у раёны ў непасрэднсці ў калга-тва былі накіраваныя тысячи агітата-раў. На больш адказных партыйных ра-ботнікаў быў ускладзены абавязак арганізацца і кіраваць сяўбою ў калга-твах і саўгасах. Усякое папярова-габі-тнікі, способы агітацыі й прааганады, —

нэтынае кіраўніцтва палявымі працамі ўсё гэта ў бягучым годзе называецца ганьбліася, як бюрократычнае. Мясцо-«агульным і ўсенародным рухам», нібы выкліканым пастановамі сънежаньска-га пленуму ЦК КПСС і ХХІ зіезду ка-муністычнай партыі.

Такім мераўпремствамі была распачата «бацацьба» за высокі ўраджай у першым годзе сямігодкі. Меркавалася, што агітацыя й прааганада юнісуць значныя падзеянні ў ход веснавой сяўбы ў парыўнанні з мінульмі гадамі.

Як-же адгукнуліся калгаснікі і ра-ботнікі саўгасаў Беларусь на ўсе гэтыя мераўпремствы камуністычнай партыі?

Аб гэтым яскрава съветніць той факт, што ўжо 20 красавіка ЦК КП Беларусь

і Савет міністраў БССР прымушаныя

былі прыміць нейкія крокі, каб сяўба

была закончана сваечасова. У свай-па-станове «Аб ходзе веснавога севу ў кал-

(Заканчэнне на 6-ай бач.)

нам нічога жыцьця агні!
І першае што спатыкае гэтакіх
усіхмех шырае карткае пахавалы...

А часцей усё-ткі
зямлю узьнімуть зынізу,
і людзі скажуць: — Тут нехта пахаваны.
О, гэтая прыгожая на съвеце прокмець:
яна спрадвеку у тваёй саводзе —
бяз часу здарыцца за яе сканаеш,
але-ж ізноў цябе
яна народзіць!

ДЗЯДОК (злосна.)

Хым! З душы несамавітае псаломы.
Убогі ў жыцьці — убогі і прад Богам...
Кумір авбленаы ненацкім сіверам,
преч ад гэтуту, преч!

(гоман сярод прысутных)

СВЯТАР

Я ня ведаю, што вам жадаецца.

ДЗЯДОК (ціха прысутным, пакуль сівятар гутарыць з Антонам)

Ганецце... за каўнер... асочнікам падасланы...

бязбожнікам завеце

(мацней)

Усьлед крываце, плюйце... зараз-жа...

(крыкі: — Бязбожнік! Антона выганяюць із сівятыні.)

АНТОН (пакуль выганяюць яго)

Кумір авбленаы!

(паказвае на Дзядка)

Ён усяго трубач

які трубіць умее: хадзем,

а тысячай музыкантаў вам здаецца...

Пусыце,

я сам пайду ад гэтуту!

(крыкі: — Бязбожнік! Бязбожнік!)

АНТОН

Не на тую баразну

нарожнік!

ПЭУНАСЦІ

СЦЭНА 3-я.

Тагосамага дня. У гасподзе знаёмага. Антон просіца ўвайсьці.

АНТОН (увайшоўшы)

Дабраслаў ваш дом!

ГАСПАДАР

Уваходзце, уваходзце...

У сівятыні ўбачыў вас,

дый да дому пабарэздзіў

бо ведаў што вам німа да каго зайсьці.

АНТОН

Ужо колькі год мінула з таго часу, —

ня шмат і на мала...

ГАСПАДАР

12 год будзе.

АНТОН

Праўда! Праўда!

ГАСПАДАР

Хвалюцяся?

АНТОН

Ведама — а як? бяз поціку рук сустрэліся...

ГАСПАДАР

Сустрэцца жадаец?

АНТОН

Квеліцеся? О не, ня тое: пытаньнем упрошваец?

ГАСПАДАР

Не разумеце? Мне-ж думаецца зразумелае:

далучыцца да майго статку, ці-і...

АНТОН (пахопна) Ня упрошвайце!(крыху бліжэй да Гаспадара)

ГАСПАДАР

Тады?

АНТОН

Тады: скажэце, забыліся аб тым?

ГАСПАДАР

Сядзэм, вунь там, калі стала, калі ласка...

Не, я не забыўся — яно вечнае у май веку.

(садзяцца)

як промяні сонца летам,
на пладох зялёных імі грэты...

СВЯТАР
Бо мабыць адчуваєм.

АНТОН
...што радасці й смуткі жывуць у нас,
што быццам імі съпеляца што чакаем?
Не, мабыць адчувае:
як усёткі яны доўга,
і калі той будзе некалі для іх канец...
а над намі
цэласцій востракутній
на званцы высіцца
пад небам крыж.

СВЯТАР (здзіўлён

Як ведама, у саюзных рэспубліках не-расейскіх нароўду у канцы 20-ых і пачатку 30-ых гадоў пачалося систэматычнае зыншчынны нацыянальных аса-блівасцяй, якія перадусім прайяўляліся ў галіне культурнае разьвіцця гэтых нароўду. Сталаі сталінскай формула — «нацыянальная культура паводле формы, сацыялістычная паводле зместу», хаяці ѣ цяпер было афіцыйнае забавязваючай, фактычна, аднак, сталаі толькі пустым лукам, бо ня толькі із зместу культурных звязаў, але таксама із формы стараннае адхілілася ўсе нацыянальныя элемэнты. Гэтаі тэндэнцыі мела азначаную эмоту стварэння, адзінае сацевіцы, але на базе расейскай культуры, расейскай гісторыі, расейскай мовы, расейскага патрыятызму і, навет, — расейскага місінізму. Пад цікам жорсткага тэрору ўсёе нацыянальныя супраціў быў зломлены. Гэты палітычны курс у кірунку пойнай русыфікацыі нерасейскіх нароўду і іх нізляциі ня мог сустэрцца з адкрытым супраціўленнем апошніх.

Так было да сімерці Сталіна, ці больш дакладна, да XX зъезду партыі ў 1956 годзе ды ўсанкціравання на тымажа зъезьдзе «палітычнай адлігі», калі на браць на ўбагу пойнай лібералізацыі патрыятычнага курсу ў нацыянальным пытанні падчас апошніх вайны. У гэты час патрыятычныя кіраўнікі канчатково пераканаліся, што камуністычных лёзунгаў недастаткова, каб мабілізаваць нароўду да змаганняў з гітлерскім арміямі. Дзеялістата яны былі змушаны паставіць карту на патрыятызм і нацыянальныя пачуцьці паасобных нароўду. Аднак з мімантам пераможнага заканчэння вайны ўсе гэтыя ўступкі ў карысць павялённых нароўду былі ўжо непатрэбнымі зачыненымі. Гэтыя падчас апошніх вайны. У гэты час патрыятычныя кіраўнікі канчатково пераканаліся, што камуністычных лёзунгаў недастаткова, каб мабілізаваць нароўду да змаганняў з гітлерскім арміямі. Дзеялістата яны былі змушаны паставіць карту на патрыятызм і нацыянальныя пачуцьці паасобных нароўду. Аднак з мімантам пераможнага заканчэння вайны ўсе гэтыя ўступкі ў карысць павялённых нароўду былі ўжо непатрэбнымі. Гэтыя падчас апошніх вайны. У гэты час патрыятычныя кіраўнікі канчатково пераканаліся, што камуністычных лёзунгаў недастаткова, каб мабілізаваць нароўду да змаганняў з гітлерскім арміямі. Дзеялістата яны былі змушаны паставіць карту на патрыятызм і нацыянальныя пачуцьці паасобных нароўду. Аднак з мімантам пераможнага заканчэння вайны ўсе гэтыя ўступкі ў карысць павялённых нароўду былі ўжо непатрэбнымі.

Імкненіні ў кірунку збольшання нацыянальнай свабоды ў культурных жыццях народу ў канчатковым выніку за-вяршыліся пойнай, хаяці далёка ня-пойнай ўдачамі.

Кампанія ў вабороне роднае мовы праводзілася ў двух кірунках: у кірунку абароны беларускай літаратурнае мовы перад сіней прымусовай русыфікацыяй ды ў кірунку аднаўленчай правоў гэтае навет зрусыфікаванае мовы ѹ спынен-ня замены є арэйскай мовай у куль-турным і грамадскім жыцці Беларускай ССР.

Яшчэ ў жнівені 1933 году была пра-ведзена ўрадава г. зв. «рэформа беларускага правапісу», а фактычна реформа ня толькі правапісу, але ѹ практычнай граматыкі беларускай мовы. У выніку гэто «рэформы» было выкінута з беларускай мовы каля 30 харэктэрных для фанэтичных і марফалагічных аса-блівасцяў, заместа якіх былі дўтамычы-на ўведзены тыпічныя расейскія аса-блівасці, чужыя ѹ раней наведамы ў беларускай мове.

Гэтая дзіўная «рэформа» сталаі па-чаткам систэматычнай русыфікацыі беларускай мовы. З кожным годам ѿс-больш насаджалася ў беларускую мову ня толькі расейскіх граматычных аса-блівасцяў, але ѹ слоўнікава матар'ялу з расейскай мовы з адначасовым выкі-даньнем з беларускай мовы адпаведных беларускіх словаў. Такая практика пры-вяла да таго, што сучаснае афіцыйнае беларускай літаратурнае мовы ў БССР у вялікай ступені розніца ад беларускай літаратурнае мовы да 1933 году ѹ станові-віці сабой штучна створаны беларуска-расейскі жаргон.

Дыскусію ѹ пытанні абароны беларускай мовы перад русыфікацыяй пачаў рэгабілітаўны пісьменнік Я. Скрыган артыкуле «Думкі аб мове», надрукава-ным у двух нумарах газеты «Літаратура і мастацтва» з 20 і 23 лютага 1957 году. Пасылья прывядзення вялікае колькас-

Апошнія прайавы нацыянальнае супраціў ў БССР*

Беларускай

Літаратуры

Мастацтва

Культуре

Науке

Іншым

Сфера

Жыцці

Сацыяль

Політыч

Экономіч

Географіч

Історіч

Іншіх

Сферах

Сацыяль

Політыч

Апошнія праівы нацыянальнага супраціву ў БССР

(Заканчэнне з 4-ай бач.)

раца сабіраць, клапатліва захоўваць і патрабаванын ў галіне аднаўлення на-
ўважна вывучачь помнікі беларускай
культуры» («Літаратура і мастацтва»,
20. 10. 1956).

Падніты алярм супраць русыфікацый
мовы й адхіленне нацыянальных аса-
лівасцяў з беларускай культуры, літа-
ратуры й мастацтва мей, як ужо гавары-
лася, пэўныя, хоць і вельмі нязначныя
ўдачы. Прыкладам, калі рэдактар кіна-
студыі «Беларусьфільм» заявіў у газэ-
це «Літаратура і мастацтва» (8. 1. 1958 г.),
што «калі-б на беларускіх фільмах на-
фігуравала марка «Беларусьфільм», дык
наагул цяжка было-б сказаць, якая кі-
настудыі іх выпусціла», міністэрства
культуры БССР съцвердзіла на адумы-
словы скліканай з гэтае прычыны нара-
дзе, што артыкул правільны ды забавя-
зала студью прыніца належныя меры.

Аднак змушаная пайсыці на пэўныя
зрэшткі вельмі дробныя, калі на лічыць
рэгабілітацыі культурных дзеячоў,
уступкі, партыя ўсё-такі ў вышыні пака-
заных патрабаваннях беларускіх куль-
турных работнікаў убачыла праівы бе-
ларускага «буржуазнага нацыяналізму».
Ужо ў пачатку 1957 году партыйныя й
падпрадкаўнікі пацікі ворганы пача-
лі заклікаць да бескампраміснага эма-
гансія з «буржуазным нацыяналізмам».

І так адным з ударных лёзунгаў 3-га
plenumu праіўлення Саюзу пісменні-
каў БССР, што адбыўся ў 1957 годзе, бы-
ло патрабаваныне наважанага змагання
з праівамі «буржуазнага нацыяналізму»,
а таксама наважанасці патрабаваныне, як
самае надзеінае супрацьдзеяне ў да-
чынені да апошніяга, больш цеснай су-
вязі з расейскай культурой. У пастанове
plenumu адкрыта было сказана:

«Пленум падцірквава, што баёвая
партыйнасць і няпрымінасць у да-
чынені ўслыякіх праіваў буржуаз-
най і буржуазнай нацыяналістыч-
най ідэялігії, братняя дружба з вя-
лікай расейскай культурой будуць
зьяўляцца базай для дзеянасці бе-
ларускіх пісменнікаў у далейшым»
(«Літаратура і мастацтва», 23. 3.
1957).

Але найбольш шматзначнай і пагроз-
ливай заявай на гэтым plenume быў вы-
ступ першага сакратара ЦК камуні-
стычнай партыі Беларусі К. Мазурава:

«Буржуазныя нацыяналісты —
зраднікі Радзімы — зълышыя вора-
гі будаўніцтва сацыялізму ў нашай
краіне. Яны зъяўляюцца агентамі
амэрыканскага імперыялізму. Нацы-
яналісты — гэтыя зраднікі свайго
народу — амэрыканская разьведка
выкарыстоўвае ў сваіх брудных
справах. Дзеля таго нам трэба быць
пілінімі й даваць наважаны аddy
праівам буржуазнага нацыяналізму»
(Тамеама).

Пасыяя такое ацэны галоўным пар-
тыйным кіраўніком Беларусі не называ-
ных ім па імянах беларускіх «буржуаз-
ных нацыяналістых» і адкрытае пагро-
зы, што зь імі будуць распраўляцца як
із «зраднікамі радзімы» й «агентамі амэ-
рыканскага імперыялізму», настойлівия

ратары сабіраць, клапатліва захоўваць і патрабаванын ў галіне аднаўлення на-
ўважна вывучачь помнікі беларускай
культуры й рэгабілітацыі нацыяналь-
ных дасягненняў у галіне дарзвало-
ўшынага беларускага нацыянальнага

руху наагул, з якімі выступіў М. Лар-
чанка ў цытаваным намі артыкуле, пры-
нялі больш асьцірожныя, умераныя й
пасярэдні формы, аднак ня спыніліся.

Паніцьцё «нацыянальных форм» ў
літаратуры й мастацтве з прычыны ру-
сыфікацыйнага ціску было звужана
толькі да вонкавых асаблівасцяў гэтага
формы, г. зн. да пэўнага дапушчэння
беларускіх мовы. Дзеля гэтага на пра-
цягу ўсего апошніяго часу беларускі
культурны й навуковы дзеянец вядуць
настойлівое змаганье за пашырэньне
гэтага паніцьця й на іншыя нацыяналь-
ныя элементы беларускага народу, як
яго характеристар, быт, нацыянальны фаль-
клёр, спэцифічны асаблівасці бела-
рускага краю й г. д.

Поруч з гэтым, беларускія гісторыкі,
літаратураведы, дзеячы мастацтва й му-
зыкі, а таксама пісменнікі з вялікім
ажыўленнем началі вывучаць і публі-
каўшы працы, адвараныя ад савецкай
рэчаіснасці й прысьвечаныя гісторыч-
наму мінулому Беларусі. Навуковыя
працаўнікі началі апошнімі часамі пры-
свячаць шмат увагі дарзвалоўшым
тэмамі, якія адностроўвае беларус-
кіх нацыянальных асаблівасцяў.

Супраць гэтых зъяўшчай партыйных
ворганіў паднялі апошнімі часамі алярм.
У рэзультаты 4-га зэўды Саюзу піс-
меннікаў БССР, што адбыўся ў лютым
сёлета, быў высунуты наступны лёзунг:

«сацыялістычна сучаснасць — магі-
стральная тема беларускай савецкай лі-

таратуры», а той-же першы сакратар
ЦК КПБ К. Мазураў пад адрысам дра-
матурагаў з трибуны гэлага зъезду на-
дзвінчына заяўў:

«Таварыши! Ня шукайце спакой-
нага жыцця, калі ласка, выконвай-
це ваш партыйны заказ — давайце
сучасную п'есу» («Літаратура і ма-
стацтва», 18. 2. 1959).

З прыведзеных у гэтым артыкуле ма-
тар'ялаў і фактам дастаткова відаць,
што нацыянальны супраціў Беларусу,
ня глядзячы на доўгі перыяд жорсткага
нацыянальнага прыгнётута, бязлігаснага
дзядасніх рэпресій супраціў яе твар-
цоў, на зломлены. Вельмі важны той
факт, што ў вабарону нацыянальнай
культуры актыўна выступаюць ня толькі
предстаўнікі старэйшага пакалення,
светкі й узделнікі шырокага разгорну-
тага беларускага нацыянальна-культур-
нага руху 20-ых гадоў, але й прадстаў-
нікі маладога пакалення, маладыя
пісменнікі, настаўнікі, студэнты, што
былі ўзгадаваны ўжо ў умовах жор-
сткай сталінскай рэакцыі трыццатых і
пазнейшых гадоў. Гэта найлепшы ю-
баспречны доказ, што нацыянальныя
патрэзы й імкненія ажыўляюцца ў
беларускім народзе арга-
нічнымі й непераможнымі.

* Гэты артыкул быў зъмешчаны ў
№ 2 воргану Lіgi Вызваленія Народаў
ССР (Парыскага Блёку) пад наз.
«Problems of the Peoples of the USSR».
З гэледзінча на беларускую тэматику
артыкулу, перадрукоўваючы яго гэтым
беларускім перакладзе. — Рэд.

Ст. Станкевіч

Купальскія вогнішчы ня згасьлі

Нам краска папараці съніца,
Мігіцаць купальскія агні.

Успаміны зь мінулата... Яны радасна
хвалююць Беларуса, калі надыходзіць
літні дзень — найдаўжыши і амаль
заўсёды сонечны, водарыны, лугасціўны.
Як добра тады праісыццаўранку басо-
наж па расе, любавацца залёнатай грывой
жытнёвага поля, паслушаць вясёлага
жаўрука. Гэта-ж съвята селяніна!

«Ой рана, на Івана» — гучэлі ў полі
маладыя галасы. Людзі досьвіткам хад-
зілі на раку ці возера. Купаліся там.
Пілі крынічную ваду. Жанчыны ў полі
ірвалі травы; яны верылі — зёлкі ў гэ-
тым часе набираюць як лекі, найболь-
шую моц.

Дзяды — прадзеды верылі, што на Купальне
вада, расьліны і агонь маюць
чудадзеянную ачышчальную сілу. З гэ-
тым зъяўляна шмат абрацуў, якія пера-
хоўваюць ў народзе праз усе вякі і эпохи.

Вянкі красак, карагоды, купальскія
песьні, вогнішчы.

А якія цікавыя нашыя казкі і пада-
ніні! У купальскую ноч, казалі, цвіце

папараць. Адважныя хлопцы ішлі апо-
начы ў лес, яны шукалі кветку шчасьця
і пасля рассказвалі аб сваіх прыгодах.

Даўнёй верылі, што і ведзьмы таксама
дзеюць у купальскую ноц: яны ўрочаць
дзіцяці, адбіраюць малако ў кароў, ро-
бяць заломы ў жыце. Але і на гэтую
злу ѿслу, на пагібелей ейную, меліся ча-
роўныя сродкі: нащэнталі кубак вады,
варылі цадзілку, пад залом кілі закля-
ты сыр.

Успаміны пра Купальле ў беларускім
народзе ня сцерліся, на згубліліся. Купальле
— запраўды — нацыянальнае съвята.
Аб ім заўсёды прыгадваюць і песьні,
і казкі, і шмат якія творы беларускіх
пісменнікі. І нароцце, які прыклад —
сучасная опера «На Купальле». Навет
імя слáнага народнага паязда прыгада-
вае таго Купалу, якога тысячы год съпя-
валі і съвятковалі.

Дык ці-ж можна забыцца? Дармо ка-
муністыкі намагаюцца выкараниць на-
шыя съвятыя традыцыі.

Купальскія вогнішчы, мы бачым, ня
згасьлі. Аб гэтым яскрава гавораць
факты.

К. Рамановіч

Янка Купала

АКОЎ ПАЛОМАНЫХ ЖАНДАР

На палеміку ў «Савецкай Беларусі» аб беларускай мове

Акоў паломаных жандар,
Сыліунем зарыўшыся ў нару,
Сядзіць расейскі чындрал,
«Слуга оцечеству, цару».

І свой сон.

Сыніць далей гэты царадвор,
Калі надыдзе яму дзень,
Ізоў пад лёзгат царскіх шпор
Свой распасыцерці чорны цень.

Ён, гэты съкінуты сатрап,
Ня знае, што ў свабодзе жыць.
Яму дай віселню, дыкі каб
На ёй «языкі» ўсе ўшчаміць.

Не пад нутру, як съмерць, яму,
Што беларускае дзіцё
Бяжыць у съюзной зіму
У школку пазнаваць жыцьцё.

Спужаўся, што хлапчук ў
лапчёх, Напоўадзеты вёскі сыны,
У роднай мове ўчыцца змог?..
О, стыдна, рускі «гражданін»!

Язык твой царскі ён табе
Ня выража, спакойны будзь!
Цябе твайма ж у кляп'це
Не забудзе памянуць.

5. 6. 1926.

УВАГА!

8-МЫ ГАДАВЫ ЗЬЕЗД ЗГУРТАВАННЯ БЕЛАРУСКАЕ МОЛАДЗІ У АМЭРЫЦЫ (ЗБМА)

адбудзенца 5, 6, 7 верасьня 1959 году
(Labor Day Weekend) у Саўт-Рыўеры,
Нью-Джэрзы

АБ ПАЛАЖЭННІ У ПРАКУ

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

якія ім не падабаюцца, судзяць сваіх
калегаў, западзораных у палітычных
выкryўленнях. Калі верылі чужазем-
цу, які жыве ў Багдадзе, дыкі паводзя-
ягіх словоў у сакавіку гэтага году
багдадзкія студэнты судзілі двух сваіх
іншакі думаючых таварышоў, засудзілі
да съяротнага пакарання ў гэты пры-
суд быў выкананы. Цяпер ты з студэн-
там, якія іх хоць прымхаць уздел у палі-
тычных завірухах, сядзіць дома й не
наведваюць універсітэт.

Далей Сабліе падрабязна расказвае аб
зміншаныні гандлю, абы тым пачуцьці
глыбокага неспакою ѹ наўчанасці, якое
ахапіла бальшыню насељніцтва краіны.

Сабліе прыходзіць да выснаву, што «га-
лоўны вораг Ираку — гэта анархія, якая
там існуе».

Далей Сабліе падрабязна расказвае аб
зміншаныні гандлю, абы тым пачуцьці
глыбокага неспакою ѹ наўчанасці, якое
ахапіла бальшыню насељніцтва краіны.

Сабліе прыходзіць да выснаву, што «га-
лоў

Зь беларускага жыцьця

Яшчэ аб VIII кангрэсе БАЗА

Беларуска-Амэрыканскага Задзіночны ў Амэрыцы было заснаванае дзесяць год таму пасыльваенным эмігрантамі. БАЗА, стаўшыся адразу-ж пасля заснавання галоўной беларускай грамадзкай арганізацыяй у Амэрыцы, адыграла вялікую ролю ў наладжанні беларускага жыцьця да гэту ролю выконвае ю надалей.

У мінульных нумары нашае газеты мы падалі кароткі прэсавы камунікат аб 8-ым кангрэсе БАЗА ды прынятую кангрэсам рэзолюцыю. Гэтта-ж падам галоўныя моманты працы кангрэсу да тыя прафлемы, што былі на ім разгляданыя.

Як ужо паведамлялася, кангрэс адбыўся 30-31 тваренія сёлета ў Нью-Ёрку, у Беларускім Грамадзкім Цэнтры.

У прэзыдыйном кангрэсе ўваходзілі праф. Ант. Адамовіч (старшыні), М. Тулеўіка (заст. старшыні), А. Шукелайць, К. Мярляк (сакратара).

Першы дзень працы кангрэсу пайшоў

на справаўздачы галоўнае Управы й наўажаныя. Было выразна відаць, што дэлегаты прымаюцца будучынай арганізаціі і справай ейнага далешаша памыслага разъвіцця. Старшыня выбіралі асобна тайнім галасаваньнем. У выніку абсалютнай бальшыні за старшыню быў выбраны К. Мярляк. Апрача старшыні К. Мярляк, 8-мы кангрэс БАЗА выбраў В. Пляскача (Дэтройт) — за заступніка старшыні, Ф. Бартуля — за заступніка старшыні, сп-но Н. Арсеньеву — за сакратара, В. Шчэцкую — за культурна-асветную рэфэрэнта, сп. Ганецкага (Стэмфорд) — за скарbnika, сп-чуцу Н. Стому (Нью-Брансўік) — за сацыяльную рэфэрэнта.

31 травенія адбыўся таксама перавыбary ў Жаночкай сэкцыі БАЗА. У галоўнае кіраўніцтва Сэкцыі быў выбраны спадарыні: М. Станкевіч — за старшыню, (на другую кадэнцыю), К. Чэрнік — за заступніцу старшыні, В. Бартуль — за сакратара, І. Юхнавец — за скарbnika.

Восьмы кангрэс Беларуска-Амэрыканскага Задзіночнанія выслалі прывітальныя тэлеграмы: Прэзыдэнту БНР М. Абрамчуку, Прэзыдэнту Амэрыкі Д. Айзэнгаўру, Віце-прэзыдэнту Амэрыкі Р. Ніксону, губернатару штату Нью-Ёрку Н. Рокфэлеру, губернатару штату Нью-Джэрзі Р. Мэйнору, мэру места Нью-Ёрку Р. Вагнеру. У тэлеграмах да амэрыканскіх дзяржавных мужоў выказаная падзяка за зразуменне ў падтрыманні беларускага вызвольнага справы народу надзея на вызваленіе Беларусі ад маскоўскага панавання. Апрача гэтага, што ёсць іншае ѯдзе добра й гладка. Ёсьць дзяялінкі працы, дзе спраva вымагае каронага палепшаныя й сталага дагляду. Да іх перш-наперш належыць пытаныне беларускага школыніцтва. Цяжка, прыкладам, апраудаць нядзельства старшыага беларускага грамадзкства Дэтройту, што дагэтуль не здабылася на беларускую школу (ці школку) для сваіх дзяцей. Нельга пагадзіцца так сама ў тым, што БАЗА дагэтуль не наладзіла выхаду свайго рэгулярнага прэсавага органу для падмацавання так паважнай работы, якую арганізацыя праводзіць. Ніжкім іншымі выдаткамі (на пляцы ці царкоўных будынкі) гэтага прагалу не залатаць.

Пра ўсё гэта расказвалася на звездзе горача амбяркоўвалася. Уступаючай управе (М. Кунцэвіч — старшыня, П.

Я. Запруднік

Колькі словаў...

(Заканчэнне з 3-й бач.)

гасах і саўгасах рэспублікі) яны канстатавалі, што на 20 красавіка плян сябў ў калгасах і саўгасах рэспублікі быў выкананы толькі на 23,2 працэнты. У пастанове было адзначана, што вельмі марудна разгротвацца слуба на Гомельшчыне. У Пармянскім, Рагачоўскім, Буда-Кашалеўскім і Церахоўскім раёнах гэтай вобласці слуба выканана на 0,8—5,9 працэнтаў да пляну. Мала лепш працвілася слуба на Меншчыне й Магілеўшчыне.

У гэтым годзе бальшыня калгасаў не паспрадняла распраджацца тэхнікай. Калгасы пазбавіліся ад няўдалай апекі машына-трактарных станцыяў. Яны на свой узгляд выкарстоўваюць трактары і іншыя машыны. Аднак, як адзначаўся ў пастанове, «у шмат калгасах і саўгасах дрэнна скарыстаўваецца тэхніка, трактары часта прастойваюць, нормы выпрацоўкі ня выконваюцца». Калгасам прапануецца як мага шырэй выкарстоўваць на счыбе коней і валоў. Частыя рамонты трактараў і значны не дахок запасных частак затрымліваюць слубу на доўгі час.

У шматлікіх калгасах і саўгасах пры праверцы выявілася надзвычайна дрэнная якасць насення. Яно не адпавядала стандарту, засычанае шкоднікамі, і значная частка яго зусім ня ўзыходзіць. Сарваліся таксама ўсё намаганіе дахок запасных частак затрымліваюць слубу на доўгі час.

У шматлікіх калгасах і саўгасах пры

праверцы выявілася надзвычайна дрэнная якасць насення. Яно не адпавядала стандарту, засычанае шкоднікамі, і значная частка яго зусім ня ўзыходзіць. Сарваліся таксама ўсё намаганіе дахок запасных частак затрымліваюць слубу на доўгі час.

У шматлікіх калгасах і саўгасах пры

АВ VIII КАНГРЕСЕ БАЗА У СЭНАЦЕ ЗША

Сэнатар Kenneth B. Keating ад Штату Нью-Ёрк 9-га чэрвеня сёлета выступіў з прамоваю ў Сэнате, дзе гаварыў і пра VIII Кангрэс Беларуска-Амэрыканскага Задзіночнанія, які нядыўна адбыўся ў Нью-Ёрку.

Сэнатар Kityng, між іншага, гаварыў: «...Падчас восьмага Кангрэсу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночнанія, што адбыўся нядыўна ў горадзе Нью-Ёрк, дыскутаваліся розныя прафлемы, а рэзолюцыя, што была прынята Кангрэсам, яна паказвае на састэматычныя плян вынішчанія й панівальніцтва народу на Бацькаўшчыне праводжанага камуністымі.

Цікавай была прамова Monsonyёра Raymond P. Lane, які адбыў 8 гадоў зьявлены ў чырвоным Кітаі. Самым урачыстым момантам было ўшанаванне памяці ахвяраў камунізму сымбалічным запаленнем зляўных сувечак (у запраўднасці на быті запаленыя дзела небяспекі пажару) і марш прадстаўнікоў панівленых народу з саімі нацыянальнімі сцягамі да злаўненне вянкоў кветак. У народных строях сябrouкі й сабры Згуртаваныя Беларускія Моладзі годна рэпразэнтавалі сваю краіну — Беларусь.

ДА НАШЫХ ПРАДСТАУНІЦТВАУ!

Выдавецца «Б-ны» вельмі просіццаў паважаных прадстаўнікоў паведаміці Адміністрацыю аб колькасці прададных экзампляраў «Вільных Твораў» R. Крушыны і аб суме выручаных за іх грошай, пераказаных ці яшчэ непераказаных на конта Выдавецтва. Адміністрацыя згары складае сваю падзяку.

Адміністрацыя

УВАГА, НАШЫ ПАДПІШЧЫКІ У АМЭРЫЦЫ!

Гэтым даводзіцца да ведама нашых паважаных падпішчыкаў, якія атрымоўваюць «Бацькаўшчыну» пасярэдніцтвам із Адміністрацыі, што належнасць за газету трэба ўргулёўваць з нашым прадстаўніком на Амэрыку сп. Браніславам Даніловічам.

B. Danilovich
303 Howard St.
New Brunswick, N. J.
Адміністрацыя «Бацькаўшчыны»

ХОЧАШ ЗРАБІЦ СВАЙМУ БЛІЗКАМУ ПРЫЕМНАСЦЬ І АДНАЧАСНА КАРЫСТЬЦЬ ДЛЯ БЕЛАРУСКАЙ СПРАВЫ, ПАДАРУЙ ЯМУ КАМПІЛЕКТ КНІЖАК ВЫДАВЕЦТВА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

ПОШУКІ

Захаркевіч Iван шукае Буневіча Уладзімера, нар. у 1920 г у вёсцы Мокрава, Лунінецкага раёну, вывезенага ў 1943 г. гаспадам у Нямеччину (былі чуткі, што, быццам, у Шчэцін). Весткі ветліва праціца слаць на наступны адрас:

Jan Zacharkiewicz
2618 W 17 Str.
Chicago, Ill., USA

Марозку Івана, народжанага ў вёсцы Птыцкі калішнай Мёрскай воласці і які ў 1948 годзе выміграваў у Аўстралію з ДП лягеру Віндзішбергэрдорф, шукае Корзін Міхал. Весткі слаць на

M. Korzin
(18) Rosenheim, Obb.
Amselweg 10,
Deutschland.

НАШЫ ПРАДСТАУНІЦТВЫ

АНГЕЛЬСТВІНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd, London, S. W. 6.

АРГЕНТАНІЯ:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentín Alsina, pcia Buenos Aires.

АУСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenko, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.

Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.

Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.

Mr. W. Akavyt, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimafiejk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.

Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.

Mr. U. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 18, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.

Mr. W. Kasztelan, 83 rue Kleber, Mouvaux (Nord).

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Беларускі тыднік палітыкі, культуры і грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаныя прозвішчамі ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не взварочваюцца. Рэдакцыя адказвае за лісты толькі пасля дадзенчыні паштовага купону.

БЕЛАРУСКАЯ КАЛЬПАРТАЖНАЯ АГЕНЦІЯ МАЕ У ПРОДАЖЫ НАСТУПНЯЩАЯ КНІГІ:

1. Багдановіч М.	— Творы (Вершы, апавяд. нарысы) апр. 590 бач. дал. 1.70
2. Галават Платон	— Збор твораў у трох томах „ 1220 „ „ 3.70
3. Купала Янка	— Паэмы, драмат. творы „ 326 „ „ 0.90
4. Колас Якуб	— На ростанях „ 698 „ „ 1.90
5. Колас Якуб	— Новая Зямля (вялікі фармат) „ 320 „ „ 1.75
6. Колас Якуб	— Публіцыстычны і крытычны арт. „ 586 „ „ 1.40
7. Броўка Пятрусь	— Калі зыліваюца рэзкі (раман) „ 446 „ „ 1.40
8. Народнае й прыкладное маствоўцаўства (Вялікі фармат, ап. ціценіна у палатніцах)	„ 260 „ „ 4.90
9. Майхровіч С.	— Багдановіч Макс. (жыцьцце і творч.) „ 202 „ „ 0.95
10. Алексютовіч М.	— Скарына, яго дзейнасць. „ 146 „ „ 0.50
11. Рапановіч Аўгэн	— Беларускія прыказкі, прымаўкі „ 378 „ „ 0.70
12. Казлоў В. І.	— Людзі асобага складу (аб партыз.) „ 324 „ „ 1.05
13. Пераклад з латыс.	— Латыскія апавяданні „ 222 „ „ 0.75
14. АН. ВССР.	— Янка Купала на беларускім маст